

ĐIỀU KHOẢN THAM CHIẾU

TƯ VẤN ĐÁNH GIÁ VIỆC THỰC HIỆN TIÊU CHUẨN LAO ĐỘNG

TRONG NGÀNH ĐIỆN TỬ

1. Thông tin cơ sở

Những năm gần đây, Việt Nam được đánh giá là điểm đến hấp dẫn của dòng vốn FDI trong ngành công nghiệp điện tử. Theo số liệu từ Cục Đầu tư nước ngoài - Bộ Kế hoạch và Đầu tư, lĩnh vực này đã thu hút hơn 10 tỷ USD vốn FDI từ các tập đoàn quốc tế lớn như Samsung, Foxconn, LG, Panasonic, Intel, Electronics, Nokia... Điều này xuất phát từ nhiều lý do: (1) thị trường lao động trong nước dồi dào nhưng giá nhân công lại tương đối thấp, chỉ bằng $\frac{1}{3}$ so với Ấn Độ và $\frac{1}{2}$ so với Trung Quốc; (2) nguồn tài nguyên khoáng sản đa dạng, đáp ứng được nhu cầu đầu vào cho phát triển ngành công nghiệp vật liệu điện tử; (3) Việt Nam gia nhập và trở thành thành viên chính thức của Tổ chức thương mại thế giới (WTO) từ ngày 11/1/2007, đồng nghĩa với việc được hưởng những ưu đãi về thuế suất cho các mặt hàng điện tử khi xuất khẩu đi các nước thành viên theo tinh thần của Hiệp định Công nghệ thông tin (ITA); (4) nhiều chính sách ưu đãi, chẳng hạn thuế thu nhập doanh nghiệp, hỗ trợ giá thuê mặt bằng, xây dựng và phát triển cơ sở hạ tầng... đồng thời được Việt Nam thực thi nhằm kêu gọi các doanh nghiệp nước ngoài đến đầu tư...

Cho đến nay, điện tử trở thành ngành xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam. Kim ngạch tăng mạnh, từ 22,9 tỷ USD năm 2012 lên hơn 71 tỷ USD năm 2017, gấp 2,5 lần ngành Dệt may và gấp gần 5 lần ngành Da giày. Trong đó, có tới 95% kim ngạch xuất khẩu điện tử là nhờ các doanh nghiệp FDI. Bên cạnh lợi ích kinh tế đạt được, ngành điện tử cũng góp phần giải quyết việc làm cho hàng triệu người lao động.

Tuy nhiên, theo báo cáo của Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) năm 2016, khoảng 80% người lao động ở phân khúc dưới của ngành công nghiệp điện tử là lao động nữ, làm việc trong các dây chuyền lắp ráp vốn không mang lại nhiều giá trị gia tăng. Phụ nữ cũng hầu như không giữ các vị trí kỹ thuật hay quản lý. Các vị trí quản lý cấp cao trong ngành đều do người nước ngoài nắm giữ. Các vi phạm về thời giờ làm việc, phân biệt đối xử về giới trong tuyển dụng, an toàn lao động và bảo hiểm xã hội, đối thoại xã hội trong ngành vẫn còn diễn ra phổ biến. Cụ thể, ngày 21/12/2017 Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội tổng kết chiến dịch thanh tra lao động tại 216 trong tổng số hơn 1.000 doanh nghiệp điện tử trên phạm vi cả nước. Kết quả cho thấy tình trạng đáng báo động về tuân thủ pháp luật lao động với bình quân 8,3 sai phạm/ doanh nghiệp. Các sai phạm liên quan đến nội dung hợp đồng không thể hiện đầy đủ quyền và nghĩa vụ của người sử dụng lao động và người lao động, không thực hiện đối thoại định kỳ tại nơi làm việc, huy động người lao động làm thêm giờ quá thời gian quy định, không tổ chức khám sức khỏe cho người lao động. Đặc biệt, những vi phạm về an toàn vệ sinh lao động (ATVSLĐ) nổi cộm nhất với 74/216 doanh nghiệp không tổ chức huấn luyện ATVSLĐ hoặc huấn luyện không đầy đủ, 50/216 doanh nghiệp không quan trắc môi trường lao động, 49/216 doanh nghiệp không xây dựng nội quy, quy trình đảm bảo ATVSLĐ phù hợp với từng loại máy, thiết bị, nơi làm việc, và 47/216 doanh nghiệp không đặt bảng chỉ dẫn về ATVSLĐ đối với máy, thiết bị, nơi làm việc. Thế nhưng, những kết quả này chưa phản ánh hết thực trạng toàn ngành điện tử bởi số doanh nghiệp được thanh kiểm tra chỉ rơi vào khoảng trên 20%, nội dung thanh kiểm tra mới tập trung vào một số chủ đề lớn. Hơn thế nữa, các vấn đề đặc thù liên quan đến lao động nữ chưa được đề cập đến.

Trong bối cảnh Việt Nam trên đà hội nhập quốc tế sâu và rộng, cam kết thực hiện quyền lao động cơ bản trong EVFTA, đồng thời có nghĩa vụ thực hiện tuyên bố 1998 của ILO về các nguyên tắc và quyền cơ bản trong lao động thì việc thực hiện một nghiên cứu đánh giá nguy cơ trong ngành điện tử là cần thiết.

Với sự hỗ trợ của Electronics Watch, Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI) có nhu cầu tuyển dụng 01 tư vấn có năng lực tốt, giàu kinh nghiệm đảm nhận công việc thực hiện nghiên cứu này.

2. Mục tiêu

Đánh giá nguy cơ trong ngành điện tử (regional risk assessment) tại Việt Nam là một nghiên cứu dữ liệu thứ cấp, nhằm xác định những nguy cơ mà người lao động làm việc trong lĩnh vực điện tử trong nước có khả năng gặp phải dựa trên các tiêu chuẩn lao động quốc tế và các quy định pháp luật quốc gia. Kết quả nghiên cứu là cơ sở để:

- Cung cấp thông tin cho mạng lưới các thành viên của Electronics Watch, từ đó yêu cầu các doanh nghiệp kiểm tra và thực hiện các hành động nhằm đảm bảo các tiêu chuẩn lao động trong chuỗi cung ứng;
- Thúc đẩy đối thoại tại nơi làm việc nhằm cải thiện điều kiện làm việc và phòng ngừa các vi phạm tại các nhà máy trong chuỗi cung ứng
- Nâng cao năng lực cho người lao động làm việc trong lĩnh vực điện tử về đánh giá, báo cáo các vi phạm tiêu chuẩn lao động, xây dựng các giải pháp cải thiện tình hình thực hiện tiêu chuẩn lao động dưới sự hỗ trợ của tổ chức công đoàn, các tổ chức hoạt động vì quyền của người lao động;

3. Phạm vi - Phương pháp nghiên cứu

3.1 Phạm vi

Đánh giá nguy cơ trong ngành điện tử được tiến hành trên quy mô toàn lãnh thổ Việt Nam, sử dụng bộ tiêu chuẩn đánh giá bao gồm cả các tiêu chuẩn lao động quốc tế và quy định pháp luật trong nước.

3.2 Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu tài liệu thứ cấp, sử dụng các kết quả nghiên cứu đã được công bố, ví dụ báo cáo nghiên cứu, bài viết đăng trên tạp chí khoa học, tài liệu hội thảo... Ngoài ra, nghiên cứu có thể sử dụng kết quả các đánh giá đã được thực hiện, báo cáo kiểm toán xã hội nhà máy (đã công bố), tham vấn từ các chuyên gia kết hợp với phỏng vấn công nhân trong các nhà máy điện tử...

4. Kết quả đầu ra

- 01 bản đề cương nghiên cứu bao gồm mô tả chi tiết phương pháp nghiên cứu, bộ tiêu chuẩn đánh giá, hoạt động dự kiến, lịch triển khai, nguồn lực hỗ trợ
- 01 báo cáo kết quả nghiên cứu theo mẫu cung cấp. Báo cáo cần đảm bảo các yêu cầu nội dung sau:
 - + Bối cảnh và sự phát triển của ngành điện tử tại Việt Nam
 - + Môi trường pháp lý và chính sách lao động liên quan tới ngành điện tử

- + Các kết quả chính: đánh giá theo nhóm các tiêu chuẩn lao động quốc tế liên quan tới: lao động cưỡng bức, tự do hiệp hội, phân biệt đối xử, lao động trẻ em, thời giờ làm việc, an toàn vệ sinh lao động, hợp đồng lao động, thu nhập và lương đủ sống...
- + Khuyến nghị tới các bên liên quan, đặc biệt là doanh nghiệp
- + Hướng dẫn gợi ý dành cho doanh nghiệp tự đánh giá

Lưu ý dành cho báo cáo nghiên cứu:

- + Báo cáo viết bằng tiếng Anh, độ dài nội dung chính không quá 50 trang
- + Cung cấp đầy đủ, chính xác các nguồn tài liệu tham khảo cho từng trích dẫn trong báo cáo dưới dạng chú thích cuối mỗi trang. Với các tài liệu sẵn có trên internet, cần trích dẫn đường link dẫn tới nguồn tài liệu đó;
- + Khi trích dẫn lời nói/ chia sẻ của người lao động thì cần thể hiện dưới dạng khuyết danh hoặc thay đổi danh tính để đảm bảo an toàn, bí mật cho người cung cấp thông tin.
- + Với những vi phạm tiêu chuẩn lao động phát hiện được, cần chỉ rõ mức độ rủi ro và số lượng người lao động gặp phải (có thể ước tính).

5. Thời gian dự kiến

- Từ 10/10 – 15/10: Tư vấn thu thập thông tin, và viết đề cương nghiên cứu chi tiết
- 15/10 – 20/10: CDI phản hồi góp ý đề cương và tư vấn chỉnh sửa; thống nhất kế hoạch và ngân sách nghiên cứu
- 20/10 – 31/10: Tư vấn sửa và gửi bản dự thảo lần 1 - phần rà soát tài liệu thứ cấp
- 31/10 – 05/11: CDI phản hồi góp ý lần 1 - phần rà soát tài liệu thứ cấp
- 06/11-10/11: Tư vấn sửa và gửi dự thảo lần 2
- 11/11 – 15/11: CDI gửi phản hồi và góp ý lần 2
- 15/11 - 30/11: Tư vấn hoàn thiện báo cáo rà soát tài liệu

6. Các nhiệm vụ chính của tư vấn

- Nghiên cứu hệ thống các tiêu chuẩn lao động của Việt Nam và bộ các tiêu chuẩn lao động quốc tế để xây dựng đề cương nghiên cứu;
- Xây dựng và phát triển các công cụ nghiên cứu
- Thu thập thông tin
- Xử lý, phân tích thông tin và viết báo cáo;

7. Yêu cầu đối với tư vấn

- Có kinh nghiệm thực hiện nghiên cứu, đặc biệt liên quan đến ngành điện tử
- Có khả năng nghiên cứu, trình bày và viết báo cáo tốt bằng tiếng Anh
- Có khả năng làm việc độc lập và làm việc theo nhóm
- Có kinh nghiệm làm việc với các tổ chức phát triển tại Việt Nam và/hoặc các nhãn hàng

trong ngành điện tử

8. Phí tư vấn

Theo đề xuất của tư vấn, nhưng không vượt quá định mức đã được đơn vị tài trợ phê duyệt.

Các ứng viên quan tâm vui lòng gửi CV và đề cương nghiên cứu (phương pháp nghiên cứu, bộ tiêu chuẩn đánh giá, hoạt động dự kiến, lịch triển khai, nguồn lực hỗ trợ, đề xuất phí tư vấn) tới email: **trang.ngothi@cdivietnam.org** muộn nhất là ngày **12/10/2018**.